

BESZÁMOLÓ

a 2008-2009. évi TÉT attaséi tevékenységről

Dr. Hagymási Tünde
tudományos és technológiai attasé
Róma

2009. július 30.

1. A fogadó ország K+F+I rendszerének főbb jellemzői

Olaszországban a K+F-re fordított összeg 18.9 milliárd USD, ez 1,1%-os GDP-arányos finanszírozási nagyságrendnek felel meg. (Forrás: MSTI 2007-2. OECD-jelentés). A főállású kutatók száma 82.489 fő.

Olaszországban a kutatás-fejlesztés szakmai gazdája kormányzati oldalról a MIUR, a tudományos kutatásokat és egyetemeket felügyelő minisztérium (www.miur.it). Az említett intézmény 2008 májusában jött létre két korábban különálló tárca fúziójával (ezek az oktatási és K+F minisztériumok). A felsőoktatás és kutatásfejlesztés felügyelete mellett az Alkalmazott Kutatási Alap (FAR) gazdája is. Emellett a kétoldalú kutatás-fejlesztési bilaterális programok a külügyminisztérium (www.esteri.it, MAE) hatáskörébe és költségvetésébe illeszkednek.

Olaszország K+F stratégiai jelentőségű programja a Nemzeti Kutatási Program (PNR, ennek 2005-2007. évi változata van jelenleg is érvényben), amelynek főbb céljai a versenyképesség növelése (kiemelve a Made in Italy szektorokat pl. élelmiszeripar, textil- és bőripar), az életminőség javítása (öregkori és népbetegségek gyógyítása), a fenntartható fejlődés biztosítása (energiagazdálkodás, környezetvédelem), a regionális innováció fejlesztése a technológiai körzetek dinamizálása révén. A Nemzeti Kutatási Program megújított változata 2009 őszére várható, a prioritáskör információink szerint változatlan marad, ami az egyes tervek közötti folytonosságot jelzi, egyben a kormányokon átnyúló stratégiák működőképességét. Az új PNR már 4 éves időtávra (2009-2013) határozza meg az olasz K+F+I politika irányelveit. A PNR mellett a K+F nemzeti alapstratégiáját fogalmazza meg a PON 2007-2013 (Kutatás és Versenyképesség Nemzeti Operatív Programja) összhangban az EU ajánlásaival és az uniós K+F+I irányelvekkel.

A nemzeti K+F programok az innovációval szorosan összekapcsolódva még az alábbi kormányzati szervek kompetenciakörébe tartoznak:

- a Gazdaságfejlesztési Minisztérium (www.sviluppoeconomico.gov.it), amely a Technológiai Innovációs Alap kezelője és
- a reform-ügyi és innovációs (tárca nélküli) miniszter hivatala (www.innovazionepa.gov.it), amely a Miniszterelnöki Hivatal részeként (Presidenza del Consiglio) az információs társadalom fejlesztését és az államigazgatás korszerűsítését végzi.

Olaszország K+F+I prioritásainak köre a következő területeket foglalja magában:

- élelmiszerbiztonság, minőség- és eredetvédelem;
- orvostudomány, élettudományok (korunk betegségei, AIDS-megelőzés és gyógyítás, járványmegelőzés, időskori betegségek kutatása, a 3. világot érintő kérdéskör: alultápláltságból adódó betegségek kezelése, csecsemőkori halandóság csökkentése, mindez a Milleniumi Célkitűzések figyelembevételével);

- agrár termelési programok, mezőgazdasági kutatási projektek (pl. a fajtanemesítés: szélsőséges klimatikus viszonyokat tűrő fajták);
- energetika, környezetvédelem (víz- és hulladék-gazdálkodás, atomenergia-program, alternatív energiahordozók alkalmazása, a helyi biodiverzitás védelme).

2. Jelentősebb események a K+F+I területén a fogadó országban

2008. július - eGeH'08 e-GOVERNMENT & e-HEALTH konferencia, Desio

2008. szeptember

- A tudomány jövője, tudományos világkonferencia Velencében (Veronesi Alapítvány)

2008. október

- Európa az űrben, Olaszország szerepe (ASAS-konferencia)
- Fenntartható technológiák a tudásalapú társadalomban, WORLD WABT BEST Fórum (Fiuggi)
- Közigazgatási Fórum, e-government, e-democracy fórum, Róma
- Climate Change and its Health Impacts (az egészségügyi minisztérium nemzetközi konferenciája, Róma)

2008. november

- Teqnopolis versenyképességi pólusok fóruma (Milánó)
- European Scientific Network on Health, Migrants and Poverty – tudományos konferencia Rómában

2009. január

- European Year of Creativity and Innovation 2009, nyitás
- Tudomány Fesztiválja (Róma) a „Csillagászat Nemzetközi Éve” égisze alatt (IYA=International Year of Astronomy)
- ITC Parliament Board ülés Rómában

2009. március

- SAT EXPO Róma
- BioSpring – biotechnológiai nemzetközi vásár Milánóban

2009. április - ELI (Extreme Light Infrastructure) panel ülés Stresa-ban

- Kreativitás a tudásháromszögben: oktatás, kutatás, innováció (UNIONCAMERE) Róma
- „a Világ folyói Rómában” - Föld Napja Világnapi természet- és a környezetvédelmi megemlékezés Rómában
- a G8-ak környezetvédelmi minisztereinek konzultációja Siracusában a globális felmelegedés, az üvegház-hatású gázok kibocsátása témakörében

2009. május - Space SMEs in Europe, konferencia Rómában (a 2009. évi KKV hét keretein belül)

- Hulladékkezelés és megújuló energiaforrások, workshop (Porto San Giorgio) Veszprém városa és Marche megye közreműködésével
- Innováció, ipari jogvédelem a versenyképesség érdekében, Róma - konferencia

2009. június - Innovációs Nap (CONFINDUSTRIA), a Nemzeti Innovációs Díj kiosztása, Róma

- ICT és űrkutatás a KKV-k részvételével (Sidereus , FILAS), Róma
- G8 külügyminiszteri találkozó, Trieszt

2009. július - ELI-konzultáció, tudós-kerekasztal Rómában

- A G8-ak miniszterelnöki találkozója L'Aquilában, megegyezés a klímaváltozás témakörében

Várható K+F+I programok, események:

- **SpaceLand Expo**, a Kreativitás és az Innováció Európai Év-program sor rendezvénye, 2009. szeptember 21-22. Szardínia www.SpaceLand.it
- **Aerospace & Defence Meeting**, 2009. október 28-29. Torinó www.aerospacemeetings.com
- **Tudás és Jövő** tudományos világfórum Budapesten 2009. november 5-7.
- **Tecnopolis e R2B** (innováció és versenyképesség az ipari kutatások területén) - 2009. november 12-13., Fiera di Bologna www.rtob.it
- **World Conference on Science for peace**, 2009. november 20-21 Milánó www.fondazioneveronesi.it

3. A fogadó ország kétoldalú és EU-n kívüli multilaterális Tét kapcsolatai, együttműködései

Olaszország K+F politikáját – de főként a gyakorlatát – elsődlegesen a makrogazdasági érdekek határozzák meg, ezek érvényesítése szerves része a kormány kül- és gazdaságpolitikájának. A gazdaságpolitika meghatározó relációi: a Közel-Kelet, a Távol-Kelet, Oroszország, Kelet- és Dél-kelet Ázsia, az Egyesült Államok és a Balkán térsége. A korábbi célországok – India, Kína, Brazília, Oroszország – mellett gazdaságpolitikai prioritást kapott Vietnám, Izrael és Bulgária.

Olaszország kiemelt tudományos-technológiai partnerei az európai országok, bár utóbbi tendencia, hogy a bilaterális projektek mellett egyre inkább hangsúlyt kapnak az európai/multilaterális projektek. Közép-kelet Európában kiemelt partnerek Lengyelország, Románia, Szlovénia, Horvátország – Magyarország is ebbe a körbe tartozik. A nyugat-európai országok részéről tapasztalható egy megtorpanás – Németország, Egyesült Királyság – a tudományos kormányközi megállapodások

veszítettek jelentőségükből, és a korábbi együttműködések az intézményközi projektalapú, autonóm együttműködések váltják fel (pl. energetika területén Franciaország, Lengyelország, részletezve alább).

A válság elsődlegesen lassító hatással volt a kormányközi Tét együttműködésekre, ugyanis ebben az évben az olasz Külügyminisztérium K+F programokra szánt forrásai a központi költségvetés megszorításai miatt összességében 46%-kal csökkentek, mindez egyaránt megnyilvánult a már elindult programok finanszírozásában, mint időbeliségében. Ennek oka, hogy számos esedékes kormányközi tudományos-együttműködési megállapodás megújítása eddig nem történt meg (pl. Belorusszia, Moldova).

K+F együttműködések szempontjából kiemelt célországoknak tekinti Itália Kínát és Indiát, továbbá a történelmi, nyelvi kötődés kapcsán a Latin-amerikai országokat (Brazília). Kínával a bilaterális kormányközi kutatás-fejlesztési megállapodás megújítása folyamatban van, ennek kiemelt célterületei: energia- és környezetvédelem, orvostudomány (kiemelt figyelemmel a tradicionális kínai orvoslás módszereinek alkalmazására), fizika, mezőgazdaság, élelmiszerbiztonság. India vonatkozásában a tudományos együttműködés célterületei: elektronika, ICT, orvostudomány, biotechnológiák, matematika, közlekedés. Május vége volt a határideje az izraeli bilaterális projektek benyújtásának, amelynek kiemelt célterületei: orvostudomány, biotechnológiák, informatika, űrkutatás.

Kiemelt energetikai K+F+I programok – Olasz-francia energetikai együttműködés aláírására került sor 2009. február 24.-én Rómában, a miniszterelnöki szinten aláírt együttműködési megállapodás a két ország együttműködését rögzíti az atomenergia-kutatás és alkalmazás területén. A megállapodás kiterjed a kutatás-fejlesztés, a technológiatranszfer mellett, a közös erőmű építésre és az elhasznált fűtőelemek megsemmisítésére is. *Előzmény: 22 év elteltével az olasz kormány ismét visszatér az atomenergia alkalmazásához azt követően, hogy 1987-ben – a csernobili erőmű-robbanás következtében – népszavazás döntött Itáliában az atomenergia-alkalmazásának felfüggesztéséről. A Ddl 1195- B. számú vonatkozó törvényjavaslatot 2009. július 10-én fogadta el a Szenátus.*

Lengyelországgal szintén energetikai megállapodás született április 28-án, amikor Varsóban olasz-lengyel közös kormányülés keretében a két kormányfő kiemelten tárgyalt energetikai kérdésekről, közös programokról az atomenergia hasznosítása terén. Jelenleg Lengyelországnak sincs működő atomerőműve.

4. A fogadó ország kapcsolata az EU-val a K+F+I területén

Olaszország részvételét a 7 európai uniós K+F keretprogramban (2007-2013) a kiemelkedő aktivitás, a széleskörű részvétel, a beadott pályázatok nagy száma jellemzi (2. hely); ugyanakkor a nyertes projektek számát tekintve az ország hátrébb pozícionálható (4. hely az EU-ban). Finanszírozási szempontból Olaszország az egyik legnagyobb befizető (3. helyen áll), a visszapályázott összeg nagyságrendje

ettől elmarad, így a 7 KP. első évének mérlege deficitet mutat. Pozitív tényezőnek tekinthető – és perspektíváját tekintve előrelépésnek minősül -, hogy a 6 KP eredményeihez képest a jelenleg futó programban már mérsékelt növekedés mutatkozik a megszerzett forrásokat tekintve.

A beadott pályázatokat tekintve Németország (14.326 pályázat) mögött második helyen áll Olaszország (13.435), a sikeres projektek számát illetően a negyedik helyen áll Németország (2.892), az Egyesült Királyság (2.502) és Franciaország (2.062) mögött (Itália 1.807). Az olasz sikerarány (13,4 %) tehát kisebb, mint a referenciának tekinthető K+F szempontból hangsúlyos országoké, alatta marad az EU-s átlagnak (17,9%) is, kivéve a Társadalom-gazdaságtan és bölcsészettudományok c. programot. Program koordinátorként is dobogós Olaszország: 3.567 pályázattal Itália az első helyen áll; utána következik UK (3.373), DE (2.947), FR (2.021). IT sikeraránya az olasz koordinációban működő projekteket tekintve 7,7%, ami szintén elmarad az európai átlagtól (12,3%). Megállapítható tehát, hogy hatékonyság és sikerarány tekintetében – a kiemelkedő aktivitás ellenére is – az olasz kutatók lemaradnak belga, francia vagy brit kollégáiktól. Ugyanez a tendencia jellemezte a 6 KP sikerességét is.

Ami az első évben a keretprogram finanszírozási adatait illeti az olasz pályázók által igényelt összeg 3,9 mld euró volt, ami alatta marad a német és a brit igénynek, de felülmúlja a francia igényt. A visszapályázott összeg nagyságrendje tekintetében Itália az európai országok között a negyedik helyen áll 523 ezer euróval; ez 9,85%-os finanszírozási arányt jelent. A teljes költségkeretet figyelembe véve a 7 KP eredménye (9%) mérsékelt javulást mutatnak a 6 KP-ban elért nagyságrendhez viszonyítva (8,8%), ugyanez a pozitív tendencia látszik érvényesülni a korábbi keretprogramok teljesítményét tekintve is (4 és 6 KP-ok). Kiemelkedő olasz teljesítmény körvonalazódik a nanotudományok, a világűr, a védelmi célú kutatások és az energia programban, míg gyenge a teljesítménye az olasz kutatóknak az ICT, élelmiszergazdaság és az egészség c. programokban. Összességében elmondható, hogy az olasz kutatókat kiemelkedően magas mobilitás jellemzi az EU-s alapok irányában.

A GDP-arányos K+F finanszírozás és a 7KP-ra folyósított összegeket összevetve Olaszország a hangsúlyosan résztvevő országok csoportjába sorolható. Az Unió tagállamai 2 és 5% közötti nagyságrenddel vesznek részt a közös európai kutatási projektek finanszírozásában: ez IT esetében 4,33 %. A teljes európai mezőnyt tekintve kiugró az arány Görögországot vizsgálva, ahol ez a mutató eléri a 14 %-ot.

Az olasz régiók részvételét tekintve kiemelendő Lazio és Lombardia tartományok aktivitása és hatékonysága. Lazio tartomány primátusa a kutatási programokban történő részvételi gyakoriságot tekintve érvényesül (a beadott pályázatok 25,2%-a), Lombardia viszont a megszerzett finanszírozási forrásokat tekintve az első (23,8%).

5. A fogadó ország és Magyarország K+F+I kapcsolatai

Magyar-olasz Tét együttműködések háttéré – A Magyar Köztársaság Kormánya és az Olasz Köztársaság Kormánya közötti tudományos és technológiai együttműködési keret-megállapodás 2008–2010. évi (XVII.) kétoldalú kormányközi Tét munkaprogramja jelenleg fut, amelynek keretében 28 közös kutatási (ún. mobilitási) projekt jutott központi finanszírozási forráshoz. A 2007-ben kiválasztott mobilitási projektek mellett 4 nagy projekt finanszírozása vált lehetővé, amelyek közül kettő finanszírozása 2008 folyamán elindult (élelmiszerkutatás, anyagtudományok). Az aktuális munkaprogram új eleme volt a közös irányítású disszertációk finanszírozásának lehetősége fiatal magyar kutatók számára, ez az elem – az érdeklődés hiányában – eddig nem realizálódott.

Az általános **gazdasági világválság** elsődlegesen **pénzügyi oldalról hatott** a Tét kormányközi programokra; az olasz Külügyminisztérium K+F programokra szánt forrásai ebben az évben 46%-kal csökkentek, mindez negatívan hatott a tervezett programok finanszírozására és időbeliségére. A korábbi 2008. évi 200 hónapban megállapított kutatói mobilitás 2009-ben – az olasz külügyminisztérium előzetes közlése szerint - 140 hónapra csökken Magyarország viszonylatában. Emellett az ez év őszi kezdés 2010 januárjára csúszik át.

MTA-CNR együttműködés – 1971 óta létezik a Magyar Tudományos Akadémia és az olasz Nemzeti Kutatási Tanács (CNR) között az a tudományos megállapodás, amelynek jelenleg futó (2007-2009. évi) munkatervében 24 közös projekt szerepel. Ezek főbb szakterületei agrár-élelmiszeripari közös K+F programok, orvosi és élettudományi kutatások, anyagtudományok, ITC, föld- és környezettudományok. A CNR-MTA kapcsolatrendszerében az együttműködés fennakadásmentesen működik, válsághatásokkal nem szembesültünk. A következő 2010-2012. évi projektfelhívás (Addendum) megjelentetésére 2009 májusában kerül sor, az együttműködések kezdete 2010 januárja.

Spektrokémia – 1983 óta jó eredményekkel működik a spektroszkópia és a biomedika területén az a K+F együttműködés, amelyben olasz részről az ISS (Istituto Superiore di Sanità) magyar részről az ELTE kémia tanszéke partnerek. Közös kutatási eredményeikről a kétévente megrendezésre kerülő spektrokémiai konferenciákon számolnak be. Következő tudományos tanácskozásukra (XIV. konferencia) 2010 nyarán kerül sor Szegeden. A program vezértémáját a környezetvédelem és az élelmiszerbiztonság kérdésköre adja majd.

Lobbytevékenység ETI, ESS - két európai K+F infrastrukturális nagy projekt magyarországi megvalósítása érdekében végeztünk átfogó politikai, szakmai lobbyt, illetve kapcsolattartást az olasz társintézményekkel. Így az **ESS** (Európai Spallációs Forrás, Debrecen) projektben szakmai találkozókat és konzultációkat szerveztünk a program miniszterelnöki megbízottja számára (Egyed Géza), folyamatos

országfigyeléssel és az európai, hazai aktualitások figyelembevételével folyamatosan aktualizált lobbytervet készítettünk. Ezen kívül tudós fórumot készítettünk elő az olasz tudóstársadalom meggyőzése érdekében, a programnak arcot adó ismert magyar tudósok részvételével (Mezei Ferenc, Rosta László). A tudós fórum tőlünk független okok miatt nem realizálódott. Emellett javaslatot tettünk az olasz ipari, technológiai bázis hatékony bevonására is a magyarországi projektbe.

Az európai megvalósítású lézertechnológiás kutatóközpont **ELI** (Extreme Light Infrastructure, Szeged) olaszországi lobbijába szintén bekapcsolódtunk a Központ instrukcióinak megfelelően; a 2009. áprilisi székhely pályázati prezentáción (Stresa) nagykövetségünk TÉT attaséja az olasz partnerekkel felvette a kapcsolatot. Emellett dr. Lippényi Tivadar, a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal elnökhelyettese - ELI miniszteri megbízott - számára kerekasztal megbeszélést szerveztünk a szakterületen érintett olasz lézeres tudományos közösség legkiválóbb képviselőivel a magyar pályázati projektről, továbbá javaslatot tettünk a további egységes szakmai/politikai lobby folytatására.

Magasszintű konzultációk - 2009 nyarán jelentős politikai/gazdasági kétoldalú találkozókra került sor Budapesten, ezek minden esetben innovációs, technológiai - vonzattal is jártak, remélhetőleg befektetői megjelenést is generálnak majd. Június 17-én tartományi delegáció élén (ITC, biotechnológiák) Budapestre látogatott a leggazdagabb és iparilag legfejlettebb olasz tartomány, Lombardia elnöke Roberto Formigoni, tárgyalópartnere Varga István gazdasági miniszter volt. A BME biztosított méltó helyszínt és tudományos-technológiai háttérrel június 17-én R. Formigoni elnök látogatása kísérőrendezvényének, a "Lombardia: a lehetséges innovációk tartománya" című workshop megrendezésével. A program főbb szakterületei: információs és kommunikációs technológiák (ICT), a mezőgazdasági és élelmiszeripari szektor, a képalkotásos diagnosztikában alkalmazott kémiai termékek, a nano-medicina és egyéb innovációs folyamatok (termék- és folyamat-innováció).

Júniusra terveztük, de más programja miatt őszre tolódott Claudio Scajola olasz gazdaságfejlesztési miniszter budapesti látogatása, aki üzletember-delegáció élén az energetika és az V. korridor program témakörben tervez megbeszéléseket folytatni Budapesten.

2009. év folyamán várhatóan külügyminiszteri konzultációra is sor kerül, amelynek kapcsán Franco Frattini olasz külügyminiszter Budapesten találkozik magyar partnerével.

Stratégiai partnerség – olasz-magyar stratégiai partnerségi megállapodás kidolgozásába kezdtünk, amelyben fontos szerepet kaptak a két ország K+F+I együttműködésének főbb elemei (energetika kérdésköre, kiemelve a megújuló energiaforrásokat és a nukleáris energiát, élelmiszergazdaság, biomedicina,

nanotechnológiák, környezetgazdaság). A szövegegyeztetés utolsó fázisába léptünk; szándékaink szerint 2009. őszén a megállapodás miniszteri szinten aláírásra kerül.

Egyetemközi együttműködések – A BME és a Reggio-Emilia-i Egyetem (Modena) hagyományosan jó, sokrétű kapcsolatrendszer alakított ki. Főbb szakmai együttműködési területeik: kémia (vegyipar, élelmiszeripar), elektronika (autógyártás). Emellett a BME a Politecnico di Torino-val újkeletű együttműködést ápol: 2008. szeptember 29-én az olasz intézmény rektora Dr. Francesco Profumo és az Automatizálási és informatikai tanszék professzora Dr. Enrico Macii a lehetséges közös kutatási projektekről és az ETI-ről tárgyaltak a BME nemzetközi igazgatóval. A BME olasz intézményekkel bonyolított Erasmus diákcseré programjai is igen sokrétűek (jelenleg 20 futó program van), a főbb partnerintézmények: a Bolognai Egyetem, Politecnico di Milano, Modenai Egyetem, La Sapienza Egyetem Róma, Federico II Egyetem Nápoly, Politecnico di Torino; legaktívabban együttműködő karok: építész, villamos és gépész kar.

A veszprémi Pannon Egyetem távgyógyítás, orvos-informatika témakörben tart kapcsolatot az olasz nemzeti szövetséggel (ITIM); intelligens sokparaméteres telemonitoring rendszerek címmel fut közös kutatási programjuk.

Újkeletű regionális együttműködések

ICT - Az NKTH elnökhelyettese Lippényi Tivadar korábbi konzultációi nyomán van kialakulóban az udinei Friuli Innovazione (Parco Scientifico e Tecnologico Luigi Danieli) és a BME Telekommunikációs Tanszéke közötti (Prof. Sallai Gyula) együttműködés tudás és innovációs közösségek (KIC=Knowledge and Innovation Communities) létrehozására. A budapesti székhelyű EIT, az európai innováció zászlóshajójaként 2009. április 2-án írta ki első pályázatát a KIC-ek megalakítására.

Biotechnológiák - 2009. március 16-18 között a milánói a biotechnológiai ipari- és tudományos körzet (distretto scientifico e tecnologico) adott helyet a BioSpring c. nemzetközi vásárnak. A BioMilano hálózat - amelynek célja, hogy a régióközpont Milánó körzetében működő biotechnológiai kutatóintézetek/vállalkozások számára érdekvédelmet nyújtson és együttműködési lehetőségeket kínáljon szakmán belül – tagjai: olasz Biotechnológiai Szervezetek Szövetsége (Assobiotech), számos egyetem (pl. a milánói Bicocca), a körzet kereskedelmi kamarája, a MIA kutatási konzorcium (mikroszkópok és kép-analízis). A milánói rendezvényen számos – a BioMilano hálózat iránt érdeklődő és együttműködést kereső - magyar cég vett részt, így a Magyar Biotechnológiai Szövetség, a Hungarotrial Rt (gyógyszerkutatási programok tervezése, kivitelezése), a SOLVO Biotechnology (gyógyszeripari tesztrendszerek és diagnosztikai termékek, membrane transporter technologies), és a 3DHISTECH Rt (orvosi mikroszkópos műszerfejlesztés).

Jelenleg futó kiemelkedő **multilaterális K+F projektek magyar és olasz közös részvételrel:**

- FP7 INCO projekt (India ACCESS/Link2US); ennek célja az európai kutatók számára nyitva álló USA pályázati lehetőségek feltérképezése, európai

disszeminációja. A programban partnerek a Tét-Alapítvány, az olasz APRE ügynökség, további közreműködők: FFG, AAAS;

- BIO CIRCLE projekt (FP7 FAFB), amely együttműködést jelent az Európán kívüli országokkal a mezőgazdaság, élelmiszeripar és biotechnológiák területén. Résztvevő partnerek APRE, Tét Alapítvány és további 15 EU-n kívüli ország;

- EECA LINK projekt (FP7 HEALTH); egészség-project a volt FÁK tagállamok részvételével, amely együttműködést jelent más kelet-európai és közép-ázsiai országokkal az orvostudomány és az egészségügy területén. Partnerek: APRE, Tét Alapítvány és 8 EU-n kívüli ország.

6. A Tét attasé tevékenysége

Delegációs munka – köztársasági elnöki látogatás Nápolyba

Sólyom László köztársasági elnök 2009. június 12-13-án Giorgio Napolitano olasz köztársasági elnök meghívására Nápolyban részt vett az európai államfők „Uniti per l'Europa” c. programján. Sólyom elnök úr számára nagykövetségünk kiegészítő programot szervezett – Tét attaséi közreműködéssel - a Nápolyi Egyetemen (Università degli Studi di Napoli L'Orientale), ahol a magyar tanszék (Dipartimento di Studi dell'Europa Orientale) vezetőjével, és magyarul tanuló olasz diákokkal találkozott a köztársasági elnök.

Szakmai találkozókat és konzultációkat szerveztem Rómában Egyed Géza, az ESS program miniszterelnöki megbízottja számára magas szintű szakmai és politikai partnerekkel (2008. november).

Dr. Lippényi Tivadar, a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal elnökhelyettese számára konzultációkat szerveztem az APRE-ügynökségnél (APRE=Agenzia per la Promozione della Ricerca Europea), az ipari, regionális innováció témájában az IPI Ipari Promóciós Intézetben, illetve szakmai látogatást és konzultációt az olasz Nukleáris Fizikai Intézet (INFN) Frascati laboratóriumában.

Magyar-olasz Stratégiai Együttműködési Megállapodást készítettünk elő, amelyben kiemelt szerepet kapott a K+F+I és a gazdasági vonatkozások; a 2009. év őszi aláírást követően kiemelt feladatként kezeljük a megállapodás hivatkozási szintű és gyakorlati alkalmazását kutatás-fejlesztési bilaterális programokban. Magyarország 2008 májusában Franciaországgal írt alá ilyen szintű politikai szándéknyilatkozatot, amelynek célja a politikai kapcsolatok magasabb, prioriter szintre emelése, rangot adva más területeknek is. A magyar-olasz stratégiai partnerségi dokumentum célja, hogy erősítve Olaszország középhatalmi törekvéseit, számunkra kiemelt partneri-státuszt biztosít.

Észak-Adria Együttműködési Kezdeményezés - bekapcsolódtunk a olasz Külügyminisztérium 2009. júliusában indított határon árnyúló programjába, aktívan igyekszünk érvényesíteni a magyar gazdasági, infrastrukturális (V. korridor), K+F+I és technológia-transzfer érdekeket a szervezet tevékenységi köre és akcióterve kidolgozásánál.

World Science Forum előkészítése – a Budapesten 2009. november 5-7. között megrendezésre kerülő tudomány világfóruma nemzetközi pozicionálásához az olasz

nemzeti tapasztalatokról összefoglaló jelentést készítettem a Veronesi Alapítvány hasonló nemzetközi ranggal rendelkező rendezvényéről (A tudomány jövője-világkonferencia, Velence 2008. szeptember 24-27.). Jelentésemben hasznos információkkal szolgáltam az MTA-MEH-KÜM koordináló munkacsoport számára, továbbá bekapcsolódtam az őszi budapesti program előkészítésébe.

Agrár-környezetvédelmi lobby – az Európai Unióban termesztésre engedélyezett MON810 jelű génmódosított (GM) kukorica hazai felhasználását, GMO mentes státuszunk fenntartását célzó sikeres olaszországi lobby FAO-képviselőnkkel együttműködve.

Bekapcsolódtam az ITIM (olasz **Telemedicina és Orvos-informatikai Szövetség**) WORLD WABT FORUM elnevezésű tudományos tanácskozása szervezésébe (2008. október 17., Fiuggi), ahol Merényi Miklós nagykövet nyitóbeszédet mondott. A fórumon többek közt részt vett Erdős André, korábbi párizsi nagykövet az UNESCO képviselőjében, Farkas Bertalan úrhajós (a Space for Science-szekcióban), Jávor András a SOTE Egészségügyi Informatikai Intézete igazgatója, továbbá a veszprémi Pannónia Egyetem kutatói.

ITC-parliament Board ülés (2009. január 26-27.) – a római konzultáció előkészítése volt a későbbi budapesti ICTP Board ülésnek (2009. március 6). Rómában a tanácskozáson nemzeti delegáltként vettem részt, segítve a Országgyűlés IPU Magyar Nemzeti Csoportja vezetőjének munkáját, javaslatokat készítettem a március 6-i budapesti üléshez és tartottam a kapcsolatot a római központi ENSZ koordinátori iroda vezetőjével.

Forrásfeltárás – folyamatosan figyelemmel kísértem az olasz K+F+I vonatkozású partnerkereséseket, pályázati kiírásokat, ösztöndíjas programokat, az EU-s partnerkereséseket és egyéb multilaterális együttműködési lehetőségeket, ezekről rendszeresen jelentettem a Központnak. Legújabb **ösztöndíjak, új pályázatok**:

- a KEK és 5 kutatóintézet felhívására jelent meg az az ösztöndíj felhívás, amely magyar kutatók számára is elérhető genomika, bioinformatika, nanomedicina stb. témákban – www.ceinet.org/CERES
- lombard tartományi tudományos-technológiai pályázati felhívása (élelmiszergazdaság, energia-környezetvédelem, az egészségügy, kézműipari szektorok) – www.questio.it/index.php/it/bandi
- az olasz Nukleáris Fizikai Intézet (INFN) frascati laboratóriuma 2009 őszétől 6 hónapos kutatási periódusra fogad két magyar Ph.D. hallgatót és finanszírozza azok kutatási programját.

A **sajtóreferens** kollégát távollétében helyettesítem, rendszeresen készítettem sajtószemlét. Külön és részletesen jelentettem az olasz G8 elnökség TÉT-vonatkozású programjairól (tudomány, felsőoktatás, környezetvédelem, a G8-ak miniszterelnöki és külügyminiszteri találkozói).

Előterjesztés **magyar állami kitüntetés adományozására** – a Magyar Köztársaság Arany Érdemkeresztje kitüntetésre terjesztettük fel Immacolata Pannone asszonyt az olasz KÜM tanácsosát, aki 2009. augusztus 20-ra a magas kitüntetést meg is kapja.

Nemzetközi szervezetekbe történő **magyar jelölések** kapcsán eljártam az olasz külügyminisztériumban, az érintett szaktárcáknál és főhivataloknál, illetve minderről rendszeresen jelentettem a Központnak (Jakab Zsuzsanna jelölése az ENSZ WHO Európai Regionális Irodájának igazgatói posztjára, Somogyi Zoltán jelölése az ENSZ Turisztikai Világszervezet főtitkár-helyettesi posztjára, Nagy János jelölése a Vám Világszervezet főtitkár-helyettesi posztjára).

2009. június 7-én megrendezett **európai parlamenti képviselői választásokon** a KÜVI (külképviseleti választási iroda) munkatársaként teljesítettem szolgálatot.

Részt vettem **Franco Nero Mario a varázsló** c. olasz-magyar koprodukcióban Magyarországon forgatott filmje sajtótájékoztatója és díszbemutatója megszervezésében.

7. Javaslatok

Továbbra is kiemelten fontosnak tartom regionális K+F+I kapcsolataink erősítését az olasz technológiai körzetek és a hazai kiválósági központok együttműködése formájában, továbbá a kis-, közép- és nagyvállalati technológiai kooperáció elősegítését. Az együttműködés a magyar regionális tudás-központok és olasz technológiai körzetek között elindult, de dinamizmusa – pénzhiány, az általános válsághelyzet miatt – nem tekinthető elégségesnek. A kétoldalú együttműködés kiemelt célterületei: biotechnológiák, anyagtudományok, járműipar, energetika (alternatív energiaforrások, atomenergia hasznosítása). Erősítendőnek tartjuk a két ország gazdaságában fontos szerepet játszó „hagyományos” iparágak háttérkutatásainak erősítését, a technológia transzfert és az innovációt.

A K+F, a közös innováció kiemelt célterületei lehetnek számunkra az ún. **„Made in Italy” szektorok**. Az olasz kormányzati politika jelentős hangsúlyt helyez és komoly pénzeszközöket fordít a „Made in Italy” promóciójára, ezek a legfontosabb export árucsoportok – a speciális és termelő gépek és berendezések, finomított kőolajtermékek, közlekedési eszközök, ruházati- és textilipari termékek, gépkocsi- és motoralkatrészek, valamint a gyógyszer- és vegyipari termékek.

A **textilipar** vonatkozásában 2008 folyamán megalakult egy **innovációs task force** a magyar és olasz kutatási háttér és az ipari szereplők bevonásával (az első konzultációra 2009. januárjában került sor Budapesten). Hasonló kezdeményezést javasunk az élelmiszeripar, az intenzív mezőgazdasági termelés területén is, illetve a textilipari kutatási-innovációs szakmai együttműködés folytatását.

Lombard K+F és technológiai együttműködési program - Regionális innovációs kapcsolatainkban kiemelkedő jelentőségű eredménynek tekinthető az a tartományi kezdeményezés, amely 10 millió euros nagyságrendben 20 ország kutatói számára

biztosít keretet tudományos projektek működtetésére az élelmiszer, az energia-környezetvédelem, az egészségügyben és egyes kézműipari szektorokban. A hús kedvezményezett ország – pl. India, Kína, Korea, Izrael - között került nevesítésre Magyarország is. Az NKTH saját forrásából ad a nyertes pályázók számára max. 5 millió Ft-os mobilitási hozzájárulást. Feladatunk a magyar pályázók mind szélesebb körben való csatornázása és sikeres bekapcsolása a programba.

(Előzmények: a mostani K+F és technológiai együttműködési program egy hosszabb távra visszatekintő együttműködés eredménye: 2006-ban NKTH-elnöki látogatás zajlott Torinóban és Milánóban, 2009. június 17-én Roberto Formigoni, Lombardia tartomány elnöke tárgyalásokat folytatott Bajnai Gordon miniszterelnökkel és Varga István nemzeti gazdaságfejlesztési miniszterrel.)

Üzleti hálózatok – a hatékony regionális együttműködések segítését elő mind aktívabb bekapcsolódásunk az európai K+F üzleti hálózatokba (Enterprise Europe Network). Dr. Lippényi Tivadar, a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal elnökhelyettese 2009 júliusi római konzultációja során az IPI Ipari Promóciós Intézetben sor került a közös szakmai szektorok beazonosítására (biotechnológiák, ICT, anyagtudományok). Kiemelt feladatom a sikeres együttműködés szempontjából hangsúlyos olasz társrégiókkal (Lombardia, Friuli-Venezia Giulia tartomány) a kapcsolattartás, továbbá az olasz lézer-ipar kiválóságainak feltérképezése (ELI-kapcsolati/beszállítói kör).

Konzultáció atomerőművi programokban - a Silvio Berlusconi vezette olasz kormány energiapolitikájában letette a voksot az atomenergia ismételt alkalmazása mellett. A jövőben Itália villamosenergia-szükségletének 25 százalékát kívánja nukleáris forrásból fedezni. Magyarországon az ún. Teller-projekt keretében megvalósuló – Pakson létesítendő - új atomerőmű blokkok kapcsán hasznosnak tartanánk az érintett tudósok ill. a megvalósításért felelős (gazdasági, energetikai, környezetvédelmi) szaktárcák rendszeres konzultációját.

Az ősz folyamán látogatást tervezünk a **Gran Sasso Nemzeti Laboratóriumba**. A közelmúltban kinevezett új igazgatóval (Dott.sa Lucia Votano) a kapcsolatfelvétel megtörtént; az igazgatónő 2009 szeptemberében kezdi tevékenységét a nemzeti laboratóriumban, ahol jelenleg is dolgoznak magyar kutatók. Információink szerint az év folyamán a DELTA-forgatócsoportja filmet szándékozik készíteni az ott folyó munkáról és abban a magyar tudósok részvételéről.

Észak-Adria Együttműködés Programja - bekapcsolódunk az olasz Külügyminisztérium nevezett határon árnyúló programjába, amelynek célja, hogy olasz kezdeményezésre, de mind szélesebb nemzetközi részvétellel megerősítse a körzet tudományos-technológiai, kereskedelmi, logisztikai szerepét; mindebben stratégiai szerepet biztosítva a Trieszti Tudományos Pólusnak, a trieszti kikötőnek és a helyi ipari szereplőknek. Érvényesítendő magyar érdekek: V. számú páneurópai közlekedési folyosó projekt, K+F együttműködések, lézertechnológias együttműködések (ELI kapcsolati-kör).

Az új **olasz K+F stratégia** (PNR 2009-2013) megszületését követően összefoglaló elemzés készítése a tervről, ennek megfelelően egy olasz-magyar közös K+F stratégia kidolgozása, figyelembe véve a 2009. év végéig elkészülő új magyar tudományos-technológiai és innovációs nemzetközi stratégia (TTI) mindhárom elemét¹ és a már beazonosított hazai K+F vivőszektorokat (orvostudomány, biotechnológiák, telekommunikáció, energetika).

Új kormányközi Tét munkaprogram elindítása – A Magyar Köztársaság Kormánya és az Olasz Köztársaság Kormánya közötti tudományos és technológiai együttműködési keret-megállapodás XVIII. (2011-2013. évi) munkaprogramja pályázati felhívását 2010 tavaszán tervezzük megjelentetni, ennek megfelelően 2010 őszén kerülhet sor a sikeres pályázók kiválasztására vegyes bizottsági ülés formájában Rómában.

A **2015. évi milánói EXPO** - az olasz kormány, Lombardia tartomány kiemelt figyelmet szentel a „*Feeding the planet, energy for life* c. programnak. Fontosnak tartjuk a későbbi koordinált magyar megjelenést a kb. féléves rendezvényfolyamaton, ezért javasoljuk a mielőbbi bekapcsolódást a szervezésbe, a kapcsolódó fejlesztési munkákba és az élelmiszeripar, környezetvédelem, vízgazdálkodás hármas képezte olasz kutatási projektekbe. Közben az olasz kormány Lucio Stanca volt innovációs és technológiai minisztert nevezte ki a 2015. évi MILANO EXPO fő felelőseként.

A **következő beszámolási időszakra tervezett/javasolt K+F+I vetületű programok** (2009. szeptember-2010. június):

- **külgügyminiszteri találkozót** tervezünk 2009 ősze folyamán Budapesten (alkalom a magas szintű ELI-lobbyra is);
- **ELI tudósforum** - 2009 őszén hasznosnak tartanánk egy szélesebb körben zajló prezentáció/tudósforum megrendezését a Római Magyar Akadémián, ez alkalommal már az olasz politikai/döntéshozói szint bekapcsolásával; ehhez információigényünk: rendszeres és összehangolt tájékoztatást kérünk a központtól az ELI (és további egyéb tudományos lobb) kérdéskörében;
- **magyar-olasz logisztikai konferencia** megrendezését tervezzük Triesztben, felhívva a figyelmet az V. számú páneurópai közlekedési folyosóban rejlő még kihasználatlan üzleti és technológiai-innovációs lehetőségekre (illeszkedve az olasz KÜM Észak-Adria Együttműködési kezdeményezéséhez);
- **Közös európai referencia-laboratóriumok bemutatkozása** – multilaterális tudományos infonap a Római Magyar Akadémián (olasz partner: ISS);
- egyéb **Tét-rendezvények** a **2011. évi magyar EU elnökség bevezető programjaként** a Római Magyar Akadémián (pl. az új magyar K+F stratégia

¹ Knowledge Hungary, Technology Hungary, Entrepreneur Hungary

bemutatása, magyar innovációs újdonságok felvonultatása az Innováció és Kreativitás Nemzetközi Éve alkalmából stb.)

8. Összefoglalás: a reláció jelentősége

Az olasz reláció jelentőségét a két ország szerteágazó gazdasági kapcsolatrendszere, számos ponton hasonló gazdasági szerkezete adja. Mindezt erősítik az igen aktív kutatói együttműködések úgy bilaterális, mint multilaterális vonatkozásaikban. A kiemelkedő kutatói aktivitással jellemezhető ország (kutatói létszám, publikációk száma), jelentős innovatív készséggel és képességekkel rendelkező vállalkozásaival abszolút partnerként kezeli Magyarországot a K+F+I területén is (lásd: Stratégiai Partnerségi Dokumentum). Az innováció erősítésének szándéka az olasz kormány részéről a magánszektor irányába érvényesül, hasonló kihívások előtt állunk mi is. Számos esetben gazdasági érdekeink azonos irányba mutatnak, ugyanakkor a „Made in Italy” szektorok nem jelentenek konkurenciát a „Made in Hungary” szektorok számára. A magyar tudomány főbb intézményei, annak művelői elismertek Olaszországban; ezt tükrözi a bilaterális K+F kapcsolatok nagy száma, szektoriális gazdagsága, számos hosszú múltra visszatekintő K+F+I együttműködés megléte, továbbá számos, mindkét fél számára hasznos, gazdasági eredményt is hozó konkrét termék, fejlesztés.

A nagy európai infrastrukturális beruházások hazai megvalósítását célzó lobbink során Olaszország a támogató államok között szerepelt, ugyanakkor a kölcsönösség megléte „elvárás” az ország részéről (EITI – MILANO EXPO 2015). Az ELI magyarországi megvalósítása tekintetében az olasz tudományos közösség igen elismerő véleményt alakított ki tudományos potenciálunkról; emellett politikai tőkét kovácsolhatunk ESS-pályázatunk tanulságaiból.

Fontos és példaértékű számunkra a regionális innovációban felmutatott olasz tapasztalatrendszer, a hangsúlyos kutatói aktivitás az európai K+F és más regionális projektekben. Az olasz pályázók kiemelt szakmai partnerként és hálózatalakító tényezőként számítanak magyar partnereikre. Az ország kiemelt aktivitást tanúsít a határon átnyúló kezdeményezésekben, jó érdekérvényesítő képességgel van jelen az EU-n belül és számos nemzetközi szervezetben. A jól működő bilaterális kapcsolatainkat csak tovább erősítik a multilaterális szervezetekben létező K+F+I együttműködéseink. A kutatói és üzleti hálózatok igénye és aktív alkalmazása szintén példaértékű számunkra, továbbá az országban működő érdekképviselői szféra sikerrel működik közre a K+F+I eredmények üzleti hasznosításában; ezen a téren már az egyetemek részvétele is sikerrel megindult. Itália esetében hangsúlyos az emberi tényező, a személyes kötődés faktora, amely speciális kezelést és kiemelt figyelmet igényel, ez a szakmaiság mellett a hosszútávú, stratégiai jelentőségű K+F kapcsolatrendszerek bázisát adja (pl. MTA-CNR, BME-Politecnico di Milano, Politecnico di Torino, Modenai Egyetem, ISS-ELTE).

Kelt: Róma, 2009. július 30.

Készítette: Dr. Hagymási Tünde TÉT attasé